

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-CS

Onderwerp

Rol gemeente Joods vastgoed

1- Notagegevens

Notanummer 2020-002071

Datum 16-11-2020

Programma:

01 Burger en bestuur

Portefeuillehouder Burgemeester

2- Bestuursorgaan

B & W 24-11-2020

Raad --

Burgemeester --

College van B & W

- Burgemeester - Weth. Grijsen

- Weth. De Geest - Weth. Verhaar

- Weth. Walder - Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☒ Openbaar	☐ Besloten
		24-11-2020	--

Routing	d.d.	par.
Gemeentesecretaris	17-11-2020	☒ adj.secr. 19-11-2020
Burgemeester	17-11-2020	☒ gem.secr. 17-11-2020
		BIS Openbaar
		Status Definitief 2020-11-25

Bijlagen

B & W d.d.: 24-11-2020

Besloten wordt:

- 1 In te stemmen met vooronderzoek naar de mogelijke rol van de gemeente bij de onteigeningen van Joods vastgoed gedurende de Tweede Wereldoorlog en de houding van de gemeente direct na de bevrijding richting de (nabestaanden van de) eigenaren;
- 2 dit vooronderzoek bij voorkeur uit te voeren in Stedendriehoekverband;
- 3 afhankelijk van de uitkomsten van het overleg in Stedendriehoekverband een vervolproces in werking te stellen;
- 4 de raadsmededeling vast te stellen en aan te bieden aan de raad;
- 5 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?

Nee

Begrotingswijziging

Nee

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

De nota en het besluit openbaar te maken

De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht

De nota en het besluit openbaar te maken nadat

De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...

Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:

De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

ADVIESRADEN:

Moet een van de adviesraden gehoord worden of op de hoogte gesteld?

Nee

Toelichting

Inleiding

Met deze nota vragen wij uw college een besluit te nemen over een vooronderzoek naar de eventuele beleidsmatige rol van de gemeente Deventer tijdens en na de Tweede Wereldoorlog ten aanzien van onteigeningen en rechtsherstel van Joods vastgoed en de naheffingen van belastingen en heffingen.

media-aandacht

De gemeente heeft in september jl. persvragen ontvangen van het journalistieke platform Pointer (KRO/NCRV) en Follow the Money. Zij doen onderzoek naar de onteigeningen en doorverkoop van Joodse woningen in de Tweede Wereldoorlog en de rol van gemeenten hierin. Ook moesten Joden die terugkeerden na de oorlog, in sommige gemeenten achterstallige belastingen betalen.

Concrete vraag van KRO/NCRV voor de gemeente Deventer was: Is de gemeente voornemens onderzoek te doen naar de eigen rol in deze kwestie en is de gemeente bereid om eventueel compensatie te bieden aan de nabestaanden?

Het onderzoek heeft geleid tot een aflevering van het KRO/NCRV programma De Monitor:
<https://demonitor.kro-ncrv.nl/uitzendingen/onze-uitzending-over-joods-vastgoed-tweede-wereldoorlog>.

Lokaal onderzoek en mogelijke samenwerking met Apeldoorn en Zutphen

Het blijkt dat in Deventer tussen 1940-1945, 96 Joodse woningen zijn onteigend (bron: het Verkaufsbücher in het Nationaal Archief). Uit oriënterende gesprekken met vrijwilligers van het Etty Hillesum Centrum lijkt het onwaarschijnlijk dat de gemeente zelf partij is geweest bij onteigeningen. Daar zijn bij hen geen gevallen van bekend. Gemeenten hadden na de oorlog geen rol in het rechtsherstel. Niet bekend is of de gemeente Deventer achterstallige belastingen heeft geïnd.

Verschillende gemeenten hebben inmiddels onderzoek hiernaar ingesteld of zijn daar mee bezig. De gemeenten Amsterdam en Den Haag hebben in respectievelijk 2016 en 2019 compensatieregelingen aangeboden. Enkele andere gemeenten onderzoeken momenteel ook de mogelijkheid voor het aanbieden van een dergelijke compensatie.

De colleges van Apeldoorn en Zutphen hebben besloten opdracht te geven voor een onderzoek. Zij hebben hun voorkeur uitgesproken om dit onderzoek te laten uitvoeren in gezamenlijke opdracht met de gemeente Deventer.

Vooronderzoeksvraag

Op dit moment is niet bekend wat aan dossiers in bijvoorbeeld het HCO aanwezig is en wat daar in staat. Daarvoor is vooronderzoek nodig. De hoofdvraag is: Wat was de beleidsmatige rol van de gemeente Deventer tijdens en na de Tweede Wereldoorlog ten aanzien van onteigeningen en rechtsherstel van Joods vastgoed en de naheffingen van belastingen en heffingen?

Beoogd resultaat

Het beoogde vooronderzoek geeft duidelijkheid over de rol van de gemeente Deventer in het onteigenen van Joods vastgoed gedurende de Tweede wereldoorlog en het gemeentelijk beleid ten aanzien van het opleggen van naheffing van gemeentelijke belastingen en heffingen op terugkerende Joodse Deventenaren. Op basis van dit vooronderzoek kan het college een besluit nemen over de wenselijkheid van financiële compensatie van nabestaanden.

Kader

-

Argumenten voor en tegen

Voor:

Inzicht krijgen in hoe de gemeente Deventer zich destijds heeft opgesteld is moreel gewenst.

Tegen:

De financiële consequenties van eventuele compensatie zijn onzeker.

Extern draagvlak (partners)

-

Financiële consequenties

De drie grote gemeenten in de Stedendriehoek delen de kosten op basis van een nader te bepalen verdeelsleutel. Er is nog weinig te zeggen over de kosten. Ter indicatie: Het onderzoek in Eindhoven is begroot op €30.000,-. De kosten van een eventuele compensatieregeling zijn niet in te schatten.

De kosten van het vooronderzoek kunnen gedekt worden uit programma 1, buger en bestuur.

Aanpak/uitvoering

De uitvoering van het vooronderzoek wordt gezamenlijk met de gemeenten Apeldoorn en Zutphen onderhands aanbesteed. Op basis van ervaringen in diverse gemeenten is de verwachting dat het onderzoek ongeveer zes maanden duurt.

RAADSMEEDEDELING

Onderwerp	Rol gemeente Joods vastgoed		
Mededelingennr	2020-002071	Portef.houder	Burgemeester
Team	DEV-CS	BenW-besluit d.d.:	24 november 2020

1. Inleiding: waarom deze mededeling

Met deze raadsmededeling informeren wij de raad over het onderzoek dat de gemeente gaat doen naar haar na-oorlogse houding jegens Joodse vastgoedbezitters.

2. Kader

-

3. Kern van de boodschap

Het college gaat onderzoek laten doen naar de vraag of de gemeente Deventer na afloop van de Tweede Wereldoorlog over de oorlogperiode naheffingen voor straatbelasting heeft gevorderd van Joodse eigenaren van onroerend goed dan wel hun nabestaanden/erfgenamen. Ook wordt onderzocht of en in hoeverre de gemeente tijdens de bezetting onroerend goed heeft aangekocht dat eigendom was van Joodse burgers en of er nadien over deze eventuele aankopen rechtsherstel heeft plaatsgevonden.

4. Nadere toelichting

Wij hebben in september jl. persvragen ontvangen van het journalistieke platform Pointer (KRO/NCRV) en Follow the Money. Zij doen onderzoek naar de onteigeningen en doorverkoop van Joodse woningen in de Tweede Wereldoorlog en de rol van gemeenten hierin. Ook moesten Joden die terugkeerden na de oorlog, in sommige gemeenten achterstallige belastingen betalen.

Het blijkt dat in Deventer tussen 1940-1945, 96 Joodse woningen zijn onteigend (bron: het Verkaufsbücher in het Nationaal Archief). Uit oriënterende gesprekken met vrijwilligers van het Etty Hillesum Centrum lijkt het onwaarschijnlijk dat de gemeente zelf partij is geweest bij onteigeningen. Daar zijn bij hen geen gevallen van bekend. Gemeenten hadden na de oorlog geen rol in het rechtsherstel. Niet bekend is of de gemeente Deventer achterstallige belastingen heeft geïnd. De uitvoering van het onderzoek wordt gezamenlijk met de gemeenten Apeldoorn en Zutphen onderhands aanbesteed. Op basis van ervaringen in diverse gemeenten is de verwachting dat het onderzoek ongeveer zes maanden duurt.

Persbericht
27 november 2020

Gemeente onderzoekt eigen rol Joodse woningen

De gemeente gaat onderzoeken welke rol zij zelf heeft gehad in de onteigening van woningen van Joodse inwoners in de Tweede Wereldoorlog. Het onderzoek richt zich ook op eventuele navorderingen van belastingen die de gemeente kan hebben opgelegd aan Joodse Deventenaren die terugkeerden uit de vernietigingskampen van de nazi's, of hun nabestaanden.

Dat heeft het college van burgemeester en wethouders besloten.

In elk geval 96 woningen

Het onderzoek volgt op persvragen en bekendmakingen van website Pointer (KRO/NCRV) en onderzoekscollectief Follow the Money, die in de zogeheten Verkaufsbücher in het Nationaal Archief ontdekten dat in Deventer tussen 1940-1945 in elk geval 96 woningen van Joodse inwoners zijn geconfisqueerd.

Rechtsherstel

Het onderzoek richt zich op de vraag of gemeente na afloop van de Tweede Wereldoorlog naheffingen voor straatbelasting heeft opgelegd aan Joodse eigenaren van onroerend goed. Ook wordt onderzocht of en in hoeverre de gemeente tijdens de bezetting Joods onroerend goed heeft aangekocht en of naderhand rechtsherstel heeft plaatsgevonden.

Gezamenlijke opdracht

Om de kosten te kunnen delen wordt het onderzoek uitgevoerd in gezamenlijke opdracht van de gemeenten Apeldoorn, Deventer en Zutphen. Ervaringen in andere gemeenten die eerder dergelijk onderzoek lieten uitvoeren, leren dat daar ongeveer een half jaar voor nodig is.